

četka ali pa je prefinjena karakternost izvirnika tolika, da ji Vidmar v cvetje prav nič ni znal? Resova knjiga (4) je oblikovno reprezentativna in le povprečno dobro prevodništvo. Filološko stvarno in strogo jezikovno oceno (T. Debeljak) je izzval prevajatelj sicer sam, ker je imel pri opremi knjige očiten namen, prevod izdati mimo ljudskega še kot znanstveno literarnost. Za vse štiri prevajalce veljaj nauk in opomnja, da imamo Slovenci, hvala Bogu, še vedno zrele mojstre v prevajanju. Vsi manjši naj se tega posla z ljubeznijo uče pri Župančiču, Levstiku, Ton. Debeljaku, Sovretu in Iz. Cankarju. Dr. I. P.

Rožice sv. Frančiška. Poslovenil in uvod napisal Alojzij Res. Gorica, 1927.

S tem nedvomno tudi jezikovno ambicioznim prevodom, o katerega kvalitetah prepuščamo sodbo bolj poklicanim, smo dobili Slovenci za naše dosedanje razmere tudi tipografsko redko zrelo knjigo, ki ravno s te strani ne sme ostati neopažena. Vsaj sistemu, po katerem je sestavljena, ne bi bilo kaj oporekati. Z izvršitvijo pa je pri nas sploh še križ, tako n. pr. tisk sem in tja ni zadosti čist. Umetniško vrednost te knjige pa povzdigujejo posebno ilustracije Toneta Kralja. Po svojem črno-belem značaju se absolutno prilegajo tipografskemu okviru in zdi se nam neprimerno, da so natisnjene na finejšem papirju za umetniški tisk kot priloge ter bi jih rajši videli vestno odtisnjene med tekstom na enakem papirju kakor on. Prilog je šest in predstavljajo scene: Brat Bernard v Bologni, Kristus med brati, Sv. Frančišek pridiga pticam, Brat volk, Pridiga sv. Frančiška v Asisiju ter Sv. Anton pridiga ribam.

Radi vsebinskih kvalitet in radi njene res adekvatne umetniške oblike želimo ti knjigi, katere jezik je odet z rahlo patino naše polpretekle knjižne slovenščine¹ in se nam nikakor ne zdi tako slab kakor nekim kritikom — da najde hvaležnih kupecev in bravev. Frst.

Propagandno slovstvo

1. Naša največja kulturna naloga. Akademija znanosti in umetnosti. — Narodna galerija. Izdala in založila Narodna galerija v Ljubljani, 1927.

2. Pomen univerze v Ljubljani za Slovence in državo SHS. Ljubljana, 1928.

3. Milan Vidmar: Das elektrotechnische Institut der Jugoslavischen Universität Ljubljana. Razširjen ponatis iz »Elektrotechnik und Maschinenbau«. Dunaj, 1928.

Prva okusno izdana propagandna brošura vsebuje: 1. Poziv vsem Slovincem, da se odzovejo na

¹ Odtod pač marsikak »germanizem«. Drugo pa je vprašanje vsebinsko izčrpne točnosti — tu se pa popolnoma izrekamo za načelo: prevajajo naj samo najzrelejši mojstri sloga in jezika! Nezrelim prevodom naj bi se knjižni trg sploh zaprl. Da se jim posveča pri nas razmeroma mala pažnja, temu je vzrok pomanjkanje doraslih kritikov. Večina naših kritikov prevod pač mehanično analizira, ne povzpne se pa do presoje prelitja vsebine v adekvatno jezikovno formo.

nabiralno akcijo za ustanovni fond slovenske akademije znanosti in umetnosti in za ustvaritev prostorov za Narodno galerijo, ki je že eno leto brez strehe. — 2. Propagandni govor, ki ga je govoril dne 9. maja 1917 v Ljubljani dr. Dragotin Lončar na slavnostnem večeru, s katerim so Nar. gal., Pravnik, Slovenska Matica in Znanstveno društvo za humanistične vede otvorili nabiralno propagandno akcijo. Lončarjev govor nudi pregledno informacijo o zgodovini in sedanjem stanju slovenskih znanstvenih in umetniških teženj. — 3. Članek rektorja univerze dr. R. Nahtigala z naslovom Nekaj kratkih pripomb o pomenu, potrebi in nalogah akademije znanosti v Ljubljani. Članek na konkretnih, pri nas večinoma še niti ne načelih nalogah ilustrira ogromni kulturni pomen te ustanove za Slovence. — 4. Članek dr. Jos. Regalija z naslovom Gospodarske potrebe slovenske »Akademije znanosti in umetnosti« in »Narodne galerije«. Temu članku je dodan tudi talni načrt projektirane galerije v 1. nadstropju Narodnega doma; razlaga in utemeljuje gmotne potrebe te akcije. Prav nič niso pretirane njegove besede, ko trdi: »Ustanovitev slovenske »Akademije znanosti in umetnosti« in »Narodne galerije« je izmed najznamenitejših momentov v naši zgodovini. Naj bi razumel ta veliki moment vsak Slovenec in narod v celoti ter napel vse svoje izmučene moči, da se izpolni veliki namen!«

Želimo, da bi tehtne, precizne in jasne besede, ki jih brez reklamne vsiljivosti vsebuje ta propagandna knjižica, našle odmev v vseh slovenskih srcih!

Druga knjižica predstavlja tiskano propagandno spomenico o slovenski univerzi, podpisano po vseh slovenskih kulturnih društvih. Spomenica, ki je izšla tudi v srbohrvaščini, je posledica boja za neokrnjeno slovensko univerzo, ki se je razvnel lansko jesen in v jasnih, jedrnatih besedah opozarja na vse zgodovinske, nacionalnopolitične in znanstvene momente, ki zahtevajo njeno neokrnjenost. Knjižica nudi obenem jasno sliko o ogromnem pomenu univerze za slovensko kulturno življenje.

Tretja publikacija je tudi posledica boja za univerzo in nam stvarno riše obseg, delovanje in pomen elektrotehničnega inštituta ljubljanske univerze, katerega ustroj tolmačijo tudi slike njegovih naprav.

Vse tri skup predstavlja zanimiv pojav naše kulturne sedanjosti. Frst.

Srbo-hrvatsko slovstvo

Ko je ko u Jugoslaviji. 2. izdanje (latinicom). Izdanje »Jugoslovenskog Godišnjaka« (Beograd) i »Nove Evrope« (Zagreb), 1928.

Ta praktična knjiga predstavlja temeljito predelan in povečan seznam važnih živečih osebnosti naše države, ki je izšel prvič leta 1926. v XVI. poglavju »Godišnjaka kraljevine SHS«. Naslov je povzet po znamenem angleškem priročniku »Who is who«, ki je bil tudi vzor za to knjigo.

Gradivo je razvrščeno po alfabetskem redu imen opisanih oseb. Navaja se ime, rojstno leto in kraj, šole, kariera, glavna dela in odlikovanja; posebno

praktično vrednost pa ima končni podatek, ki navaja naslov in eventualno telefonsko številko. Podatki so leksikalno sžeti in v splošnem, kolikor jih moremo kontrolirati, točni. Kjer pri važnih osebah ni bilo mogoče dobiti zaželenih podatkov, se navaja vsaj ime in naslov.

Za Slovenijo je izbor vsekakor močno nepopoln, posebno izmed umetnikov in kulturnih delavcev jih manjka več, ki bi spadali v okvir te knjige. Bolje so zastopane osebnosti, ki so v javnih službah in so njih imena po običajnih adresarjih, podatki o njih pa po uradnih evidencah lažje dostopni. Frst.

Iz tujih literatur

Nemško slovstvo

Russische Filmkunst. Vorwort von Alfred Kerz. Berlin, 1927.

Ko je v povojni krizi evropski film predvsem radi gmotnih razmer pričel hirati, je ameriški business podrl še mlado in šibko stavbo te nove umetnosti in pokopal pod seboj vse njene lepe uspehe. Hollywood, to svetovno filmsko središče, si je za ameriške duhovne analfabete prikrojil na živem platnu novo »commedio dell' arte«, izločil je človeka in si ustvaril tip: Pantalone, Harlekin in Colombine, ki jim pravijo Charlie Chaplin, Harold Lloyd in Mary Pickford. Vse lepe nade, ki jih je moderna kultura stavila v filmsko umetnost, so se zrušile. Tako duši ameriška filmska obrt že več let vso Evropo, preplavila je vsa njena kino-gledišča s hrupnimi predstavami, ki s tehnično in scenično skoraj nedosegljivim aparatom zakrivajo vso vsebinsko in umetniško plitvost dram, burk in pustolovščin. Edini Nemci so se z lastnim delom uspešno upirali importirani posurovelosti made in U. S. A., dokler ni ameriški kapital sluteč nevarnega tekmeča, zlomil še ta zadnji odpor.

Tu nam je prinesel nepričakovano rešitev — ruski film. Naše oko je zazrlo, stisnjeno v dveurni ples senc in luči, dramo človeka v vsej njeni preprosti umetniški resničnosti in veličini. Iz gledišča, ki ga je ustvaril Stanislavski Rusiji in Evropi, vre ta sila ruskega filma, ki bo prerodila temelje evropske filmske umetnosti in jo osvobodila ameriškega ponižujočega rokodelstva. In ker je zrastle iz gledišča, to je iz umetnosti, ruski film ne pregnetuje resničnosti, ampak jo zreali, zato ni več film, ampak resničnost sama, brez »kiča«, brez »narejenosti«. Ni mu treba pozabiti parketa, še spomnil se ni nanj. Rusi ustvarjajo v filmu, kakor pravi paradokso Kerz, »die Wirklichkeit phantastisch wahrhaft und die Phantastik wahrhaft wirklich«. Oni ne postavljajo svojih mas pred lečo, iznenadijo jih kot odkritje življenja. In vse je plastično strnjeno v čudovite slike: od sanj do groze, od groteske do svečanosti, od tragike naroda do usode najmanjšega, od bolesti zrušenega srca do smehljaja otrok. Odtod topla luč pristne lepote, ki ti zasije s platna. — Od premnogih slik, ki jih je Kerz izbral iz 28 filmov, omenjam le »Junaka našega časa«, »Križarko Potemkin«, »Stavko«, »Plasč«, »Medvedjo svatbo«, »Ivana Groznega«, »Harem v Buhari«, »Čoln smrti« in »Mater«. Alojzij Res.

Italijansko slovstvo

Scrittori jugoslavi. Vol. II. Casa editrice »Parnaso«, Trieste, 1927. Str. 210. Cena: L 15-50.

V zbirki »Collezione di litterature slave«, ki izhaja v Trstu in je v njej bil objavljen prevod Cankarjevega Hlapca Jerneja kot prvi zvezek, je preteklo leto izšel drugi snopič in prinesel — izpod peresa znanega poznavavca Jugoslovanov, g. Umberta Urbanaz-Urbanija — 15 življenjepisnih črtic, in sicer devet srbskih ter šest hrvatskih pesnikov, pisateljev in kritikov. Tretji snopič, ki ga isti g. U. U. v Trstu pripravlja, bo predstavil Italiji nekaj slovenskih književnikov. Kateri bodo to, še ne vemo; če naj sodimo po II. snopiču, bosta izmed starejših morda komaj Prešeren in Jenko prišla v poštev (v II. snopiču sta samo Petar II. Petrovič Njogoš in Branko Radičević izmed starejšega rodu sprejeta v zbirko), vsi drugi bodo pač iz naše moderne, in še izmed teh le tisti, ki jih bo g. U. U. po svojem čutu in okusu smatral za najboljše predstavitelje našega sedanjega slovstvenega življenja. Izmed Srbov govori — razen o omenjenih dveh — samo o Branislavu Nušiću, M. Rakiću, J. Dučiću, Sv. Štefanoviću, B. Stankoviću, Milici Jančkoviću ter Jeli Spiridonović-Savićevu; izmed Hrvatov je sprejel v zbirko samo: S. St. Kranjčevića, Iva Vojnovića, Vl. Nazorja, M. Begovića, I. Andrića ter A. Petrovića. Po kakšnem kriteriju se je ravnal? Pri Srbih — kakor dobro ugotavlja urednik Hrv. Prosvjete, 1927, str. 174 nsl. — po estetskem, pri Hrvatih pa tudi po odnosu dotičnih pisateljev do Italije (t. j. ker je v njih delu viden vpliv italijanske kulture).

Ker g. U. U. res vsestransko preštudira svojega izbranca in pove o njem marsikaj, česar niti domača kritika ni videla, zlasti pa, ker zna tako toplo pisati in tako spretno približati tujerodnega pisca svojim rojakom, da je v tem lahko vzor vsem, ki pišejo o tujih slovstvenikih, zato bomo Slovenci s posebnim zanimanjem pričakovali tretji snopič njegovih scrittori jugoslavi.

Isti g. U. U. je prepesnil drobno lirsko-epsko pesnivet gospe Jele Spiridonović-Savićeve »Pergamene di frate Strattonico« (Trieste, 1927), ki nam več pove o notranjem življenju pravoslavnihih menihov (zlasti sv. Save!) v raznih samostanih Srbije in na gori Atosu kakor pa debele knjige učenih bogoslovcev. Je to prava verska poezija, nekak srbski »Dreizehnlinden«. J. D.

Giulio Lorenzetti: Venezia e il suo e tuario. Bestetti & Tumminelli, Venezia - Milano, 1927.

Napačno je mnenje, ki je razširjeno tudi pri nas, da je človeku dovolj, če si ogleda v Benetkah Markov trg, baziliko in doževo palačo. Malokateri ve, da hrani Scuola S. Rocco največje bogastvo Tintoretovih del, da so v privatnih palačah zakladi umetnin, da so imeli Dalmatinci svoje društvo »S. Giorgio degli Schiavoni«, s svojo cerkvijo, ki jo je okrasil Carpaccio. Tem in vsem, ki si hočejo dobro ogledati Benetke, bo to nekoliko preobširno (971 strani), a vendar priročno delo izredno dobro došlo. V uvodu podaja Lorenzetti izčrpen pregled politične, kulturne in umetnostne zgodovine Benetk, razdelil si je nato vso tvarino na dvanajst pregledovanj mesta, opremil vsako posebej s prepotrebno grafično karto in s številnimi reprodukcijami. Alojzij Res.